

Læring av granskingar og etterfølgjande førebygging og beredskapsarbeid

Geir Sverre Braut
Statens helsetilsyn

Sikkerheitsseminar
Statens jernbanetilsyn, Oslo
15. oktober 2013

Utgangspunkt for innlegget

- Innfallsvinklar i prosjektet "Accilearn":
 - Kan **gransking** av ulykker nyttast til læring?
 - Kan **forteljingar** om ulykker nyttast til læring?
 - Kva er i så fall føresetnadene?
- Grunnlag for arbeidet:
 - Pedagogisk (didaktisk) teori og praksis
 - Teori om tekstar som berarar av kunnskap
 - Nærlesing av granskingstekstar
- Overordna læringsperspektiv
 - Individuell tileigning og individuell deltaking

Kva er egentleg læring for noko då?

- Det er mange som har prøvd seg med svar på det
- Det har noko med **kunnskap** å gjere
- og det har noko med **handling/åtferd** å gjere

- Læring i relasjon til praksis (for/av praksis) kan i alle fall ha desse måla:
 - Forandring
 - Forankring
 - Forståing

- I ein organisasjon handlar læring ikkje minst om å bruke tilgjengelege ressursar på effektive og forsvarlege måtar

Kva er egentleg læring for noko då?

- Det er mange som har prøvd seg med svar på det
- Det har noko med kunnskap å gjere
- og det har noko med handling/åtferd å gjere

- Læring i relasjon til praksis (for/av praksis) kan i alle fall ha desse måla:
 - Forandring
 - Forankring
 - Forståing

- I ein organisasjon handlar læring ikkje minst om å bruke tilgjengelege ressursar på effektive og forsvarlege måtar

Kva lærer vi av kva tilnærming?

Kvifor lærer vi av eigne feil, men ikkje så lett av andres feil?

Avvikskorrigerering byggjer på *"mål-middel"-didaktikk*

Men den sviktar i effekt når målet er meir uklårt

Alternativt didaktisk tilnærming er *"relasjons-/refleksjonsorientering"*

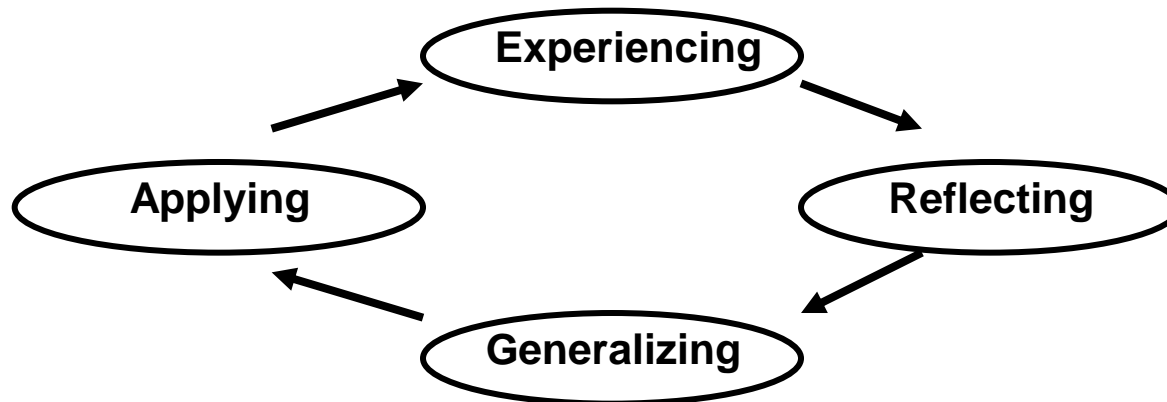
	Læring	Kunnskap
Konstruktivistisk (f.eks. Piaget)	Danning av	mentale strukturar
Sosiokulturelt (f.eks. Vygotskij)	Tileigning av	evne til deltaking i kulturell praksis

Læring i eit sosialt perspektiv

- Mange aktuelle pedagogiske teoriretningar.
- Her er tre mykje omtalte teoriar/modellar:
 - **"Reflection in action"** (Schön):
 - Informasjon – Kontekst – Refleksjon
 - **"Situated learning"** (Lave & Wenger):
 - Deltaking i "communities of action", gjerne "perifert"
 - **"Trespiral-modellen"** (Swart & Pye; jf. Aase & Wiig, 2005)
 - Hending – Refleksjon – Kollektiv praksis

Læring av erfaringar

- Experiential learning
 - The process through which the learner constructs knowledge, skill, and values through *direct experience*
 (Association for Experiential Education, cfr. Camille J. Bunting (2006))

- Det er *hendinga som er utgangspunktet* for læring
- Kva då med læring gjennom *indirekte erfaring*?

Læringsprinsipp

- Caine and Caine (2001) cfr. Camille J. Bunting:
- Hjernen søker kontinuerleg etter *mening* og *samanhengar*
- Hjernen lærer både av *perifer og fokusert merksemd*, og kan forhalde seg til samtidige funksjonar
- Hjernen har stor yting ved komplekse og meningsfulle utfordringar, når *truslar er fråverande*
- Ekte læring engasjerer *heile fysiologien* (kjensler, intellekt, kropp)
- **Dette høver med gode forteljingar som kunnskapsberarar!**
- Ved forventingar om *indirekte læring* frå ulykker er det difor ikkje urimeleg å sjå nøye på forteljinga om ulykka

Læring og leiarskap – ei samanlikning

	Kim & Mauborgne - Om godt leiarskap	Antonovsky - Om helsefremjing
Forankring	Explanation	Explicable Predictable
Forandring	Expectation clarity	Manageable
Forståing	Engagement	Meaningful

Granskinga og granskingsrapporten

- Ulike føremål med granskingar eller undersøkingar
 - Årsaksoppklåring
 - Plassering av ansvar, påvise lovbrøt (system, individ)
 - Førebygging
- Alle desse tre kan i og for seg ha noko å gjere med læring
- Læring i forhold til kven som utfører granskinga?
 - Ad hoc-organ - då blir rapporten svært sentral
 - Særlege organ - kan òg nytte andre verkemiddel
 - **Verksemda sjølv** - **høve til ekte erfaringslæring**

Om poenget er læring.....

-er det rimeleg å leggje til grunn at det skjer best når erfaringsformidlinga/granskinga:
 - Kjem **nær hendinga** i tid og stad
 - Sikrar **aktiv deltaking** frå involverte
 - Presenterer ei **god framstilling** (les: forteljing) av hendingsgangen og årsaksoppfatingane; gjerne multimodalt, som relevante personar kan forstå og kjenne seg att i
 - Held ope for **undring** der ein ikkje er sikker
 - Opnar for **spørsmål utanfrå** (les: høyring)

Litt om multimodalitet

Ålesund-raset (2008) – Bilete frå granskingsrapporten

Om poenget er læring.....

-er det rimeleg å leggje til grunn at det skjer best når erfaringsformidlinga/granskinga:
 - Kjem **nær hendinga** i tid og stad
 - Sikrar **aktiv deltaking** frå involverte
 - Presenterer ei **god framstilling** (les: forteljing) av hendingsgangen og årsaksoppfatingane; gjerne multimodalt, som relevante personar kan forstå og kjenne seg att i
 - Held ope for **undring** der ein ikkje er sikker
 - Opnar for **spørsmål utanfrå** (les: høyring)